

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2024.3.17>

МАРЯНЯН А.Г.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОЗНАКИ КОНТРОЛЬНО-НАГЛЯДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ**CONCEPTUAL FEATURES OF THE CONTROL AND SUPERVISION ACTIVITIES OF THE UNITS OF PREVENTIVE ACTIVITIES OF THE NATIONAL POLICE**

Стаття присвячена з'ясуванню комплексу особливих концептуальних рис контрольно-наглядової діяльності підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України. Автором встановлюється, що цією діяльністю є регламентована чинним законодавством та узгоджена з принципами права комплексна адміністративно-правовою діяльністю, здійснювана в рамках предмета відання відповідного підрозділу превентивної діяльності, здійснюваною ним на регулярній основі з відповідною метою, передбачаючи систематичне використання інструментів контролю та нагляду з подальшим вжиттям заходів щодо попередження, виявлення та усунення порушень. Контрольно-наглядова діяльність підрозділів превентивної діяльності Національної поліції характеризується комплексом концептуальних рис, які визначають її в якості особливого адміністративно-правового явища в рамках системи публічного адміністрування у сфері правоохорони. Встановлюється, що ця діяльність насамперед є елементом правопорядку (регламентується чинним законодавством та узгоджується із принципами і нормами права) та особливим виразом окремої форми здійснення функцій держави. Розглядувана діяльність є адміністративно-правовою діяльністю, що об'єктивується в системі публічного адміністрування України, характеризуючись державно-владним характером. Важливою концептуальною рисою контрольно-наглядової діяльності підрозділів превентивної діяльності Національної поліції є те, що вона спрямована на досягнення певної мети, що досягається за допомогою виконання комплексу завдань. При цьому зазначена діяльність узгоджується із метою політики держави у сфері правоохорони, превенції загалом, а також з метою діяльності Національної поліції України, зокрема, а саме, зводяться до забезпечення умов правопорядку, підтримки публічної безпеки та дотримання прав, свобод, законних інтересів громадян та публічних інтересів у цілому. Для цієї діяльності також характерним є те, що вона охоплює сфери суспільного життя, які окреслюються предметом відання відповідних підрозділів превентивної діяльності Національної поліції. Окрема увага звертається на те, що контрольно-наглядова діяльність підрозділів превентивної діяльності Національної поліції виконує певні функції. Ключовою функцією контрольно-наглядової діяльності є превентивна функція, реалізація якої передбачає здійснення підрозділами превентивної діяльності контрольної та наглядової функцій. У висновках до статті узагальнюються результати дослідження.

Ключові слова: *контроль, контрольно-наглядова діяльність, нагляд, Національна поліція, ознаки діяльності, підрозділи превентивної діяльності.*

The paper focuses on identifying specific conceptual features of the control and supervisory activities of the preventive activity units within the National Police of Ukraine. The author establishes that these activities, regulated by current legislation and aligned with legal principles, constitute complex administrative and legal actions. These actions are carried out regularly by relevant jurisdictional actors within the preventive activity units for specific purposes and involve systematic use of control and supervision tools. These tools facilitate the prevention, identification, and elimination of violations. The control and supervisory activities of the preventive units of the National Police are

defined by a set of conceptual features that distinguish them as a unique administrative and legal phenomenon within the public administration system for law enforcement. This activity is both an element of the rule of law – being regulated by current legislation and consistent with legal principles and norms – and a specialized expression of a distinct form of state function implementation. The activity in question is an administrative and legal function embedded within Ukraine's public administration system and characterized by its authoritative, state-driven nature. A key conceptual feature of the control and supervisory activities of the preventive units of the National Police is their orientation toward achieving specific objectives through the execution of targeted tasks. This activity aligns with the broader goals of state policy in law enforcement and prevention, as well as with the specific objectives of the National Police of Ukraine, which focus on maintaining law and order, ensuring public security, and upholding the rights, freedoms, and legitimate interests of citizens and public welfare at large. Additionally, this activity is marked by its scope, covering areas of public life designated by the actors within the preventive units of the National Police. Special attention is given to the fact that the control and supervisory activities of the preventive units of the National Police serve several key functions. The primary function is preventive, which involves implementing control and supervisory roles within these units. These functions are complex in their legal nature, encompassing security, motivational and stimulating, educational (correctional), prognostic, planning, regulatory, support, coordination, informational, and instructional roles, among others. The article concludes by summarizing the findings of the study.

Key words: *control and supervisory activities, control, National Police, preventive activity units, signs of activity, supervision.*

Актуальність теми. Попередження правопорушень є однією з ключових функцій держави, спрямованих на підтримку публічного порядку та безпеки, що є важливими умовами гармонійного співжиття громадян. У цьому контексті особливе значення набувають підрозділи превентивної діяльності Національної поліції України, котрі реалізуються контрольні та наглядові функції, що сприяють своєчасному виявленню та нейтралізації причин (детермінант) правопорушень, а також самих правопорушень на ранніх стадіях їх вчинення. Означена публічно-владна діяльність дозволяє державі за рахунок функціонування Нацполіції контролювати та своєчасно усувати умови, що сприяють протиправним діям, до того, як вони встигають завдати істотної шкоди громадянам та правопорядку, а насамперед – розвинути у суспільно небезпечне діяння. У зв'язку з цим контрольно-наглядова діяльність підрозділів превентивної діяльності Нацполіції є важливим фактором, що забезпечує ефективність процесу подальшого державотворення України як сучасної правової та демократичної держави, котра реалізує стратегію щодо повноправного членства в Європейському Союзі. При цьому очевидна значимість цієї адміністративно-правової діяльності є підставою для того, щоб вона систематично та комплексним чином забезпечувалася, внаслідок чого посадові особи підрозділів превентивної діяльності мали б реальну змогу ефективно здійснювати свої контрольні та наглядові повноваження. Водночас важливо розуміти, що в умовах динамічних змін у суспільних відносинах та постійного зростання вимог до правоохоронних органів і форм, способів, засобів забезпечення їх діяльності держава постійно зайнята процесами удосконалення діяльності поліції та системи забезпечення її діяльності, а насамперед – контрольно-наглядовою діяльністю підрозділів превентивної діяльності. Проте ефективність таких змін безпосередньо залежить від точності розуміння теоретично-практичного характеру контрольно-наглядової діяльності цих суб'єктів, що ґрунтується на комплексному осмисленні концептуальних особливостей такої державно-владної діяльності.

Аналіз наукової літератури та невирішені раніше питання. На сьогоднішній день ученими і дослідниками ще комплексно не розкривали комплекс особливих концептуальних рис контрольно-наглядової діяльності підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України. Разом із тим, слід констатувати, що встановленню змісту контрольно-наглядової діяльності присвячені спеціальні наукові дослідження багатьох українських учених і дослідників, серед яких Т.О. Байрачна, О.Г. Бондар, А.В. Боровик, Н.П. Бортник, О.Г. Варич, В.С. Воюцька, Д.Д. Григор'єв, С.С. Єсімов, І.І. Йовенко, І.Б. Мачуська, С.М. Мельничук, О.М. Музичук, В.В. Пахомов, В.Л. Синчук, Т.І. Тарахонич, С.В. Шкляр та ін. науковці. Ці наукові напрацювання можуть розглядатись в якості достатньої теоретичної основи для комплексного з'ясування концептуальних рис контрольно-наглядової діяльності підрозділів превентивної діяльності Нацполіції.

Отже, метою статті є з'ясування комплексу особливих концептуальних рис контрольно-наглядової діяльності підрозділів превентивної діяльності Національної поліції. Досягнення цієї мети можливо шляхом виконання таких завдань: 1) сформулювати визначення поняття «контрольно-наглядова діяльність підрозділів превентивної діяльності Національної поліції»; 2) проаналізувати підходи учених до тлумачення змісту ознак, які характеризують контрольно-наглядову діяльність; 3) окреслити особливі риси контрольно-наглядової діяльності підрозділів превентивної діяльності Нацполіції.

Виклад основного матеріалу. Насамперед, слід зауважити, що аналіз чинного законодавства, а також нормативно-правових актів, що вже втратили чинність, однак визначали поняття «контроль» і «нагляд», а також підходи до тлумачення цих понять українських учених [див., напр.: 1, с. 36; 2, с. 125; 3, с. 106-109; 4, с. 55-56; 5; 6, с. 202; 7; 8, с. 93-94], дозволяють дійти висновку, що контрольно-наглядовою діяльністю підрозділів превентивної діяльності Нацполіції є регламентованою чинним законодавством та узгодженою з принципами права комплексною адміністративно-правовою діяльністю, здійснюваною у рамках предмета відання відповідного підрозділу превентивної діяльності, здійснюваною ним на регулярній основі з метою забезпечення законності, підтримання громадського порядку, захисту прав, свобод та законних інтересів громадян, передбачаючи систематичне спостереження, перевірку та оцінку діяльності об'єктів, щодо яких підрозділами превентивної діяльності здійснюються заходи контрольно-наглядового характеру, з подальшим вжиттям заходів щодо попередження, виявлення та усунення порушень.

Виходячи із цього визначення можемо дійти висновку, що розглядувана діяльність характеризується комплексом особливих концептуальних рис, які підлягають встановленню та аналізу. При цьому слід констатувати, що хоча це питання ще не розглядалось українськими ученими і дослідниками, у процесі аналізу наукової літератури можна помітити напрацювання учених [див., напр.: 9, с. 252-253; 10, с. 31-39; 11, с. 168-169; 12, с. 313-314; 13, с. 59-60], в яких розкриваються ознаки контрольно-наглядової діяльності. Зокрема, Т.І. Тарахонич вважає, що контрольно-наглядову діяльність характеризують наступні її властивості: по-перше, ця діяльність є різновидом юридичної практичної діяльності; по-друге, контрольно-наглядова діяльність є складовим елементом системи державного управління; по-третє, ця діяльність реалізується суб'єктами, які в силу свого правового статусу повноважні її здійснювати; по-четверте, контрольно-наглядова діяльність передбачає використання організаційно-правових засобів; по-п'яте, логічним наслідком цієї діяльності має бути досягнення поставлених цілей, шляхом прийняття конкретного рішення; по-шосте, рішення в рамках та на підставі заходів контрольно-наглядової діяльності повинні констатувати факт наявності чи відсутності правопорушень й спрямовуватись на попередження, а також виявлення порушень законодавства, забезпечення їх усунення; по-сьоме, контрольно-наглядова діяльність постає в якості важливого чинника забезпечення ефективності правового регулювання, а також забезпечення законності та правового порядку [14, с. 89]. При цьому важливо врахувати, що в даному переліку відсутні наступні характеризуючі риси контрольно-наглядової діяльності: мета, завдання, функції цієї діяльності; обов'язкова орієнтація посадових осіб, які планують, організують та здійснюють контрольно-наглядові заходи, в їх діяльності на професійні стандарти та правила етики професійних публічних службовців; наявність умовної адаптивності контрольно-наглядової діяльності, яка не має шкодити правовій та інституційній визначеності (передбачуваності) відповідної управлінської діяльності тощо.

Більш комплексний підхід до тлумачення переліку рис контрольно-наглядової діяльності використовує український учений О.Г. Бондар у контексті розгляду ним змісту контрольно-наглядової діяльності, як окремого різновиду соціальної діяльності у цілому й юридичної діяльності зокрема. Український учений доходить висновку, що означена діяльність характеризується двома групами властивостей. Першу групу ознак складають загальні риси контрольно-наглядової діяльності, що визначають її в якості соціальної діяльності загалом, а саме: «наявність компонентів (мета, засіб, результат, процес здійснення), пов'язаних сутнісно-змістовним характером; взаємодія цих компонентів; відносна самостійність» [9, с. 252]. Другу групу ознак цієї діяльності складають спеціальні риси, що характеризують її в якості правового явища, а саме: по-перше, наявність державно-владного характеру цієї діяльності; по-друге, цілеспрямований характер контрольно-наглядової діяльності; по-третє, наявність організуючого характеру цієї діяльності, який забезпечується шляхом використання відповідних правових засобів; по-четверте, зміст цієї діяльності складають окремі дії суб'єктів, уповноважених здійснювати контрольно-наглядові заходи відносно підлеглих структур; по-п'яте, контрольно-наглядова діяльність пронизує правовим впливом практично усі сфери суспільного життя (саме ті, що регулюються законодавством),

забезпечуючи ефективність відносин і процесів у цих сферах [9, с. 252-253].

Враховуючи викладене, а також визначення поняття «контрольно-наглядова діяльність підрозділів превентивної діяльності Національної поліції», доходимо думки, що для цієї діяльності характерними будуть наступні концептуальні ознаки:

1. Контрольно-наглядова діяльність підрозділів превентивної діяльності Національної поліції є елементом правопорядку (регламентується чинним законодавством та узгоджується із принципами і нормами права) та особливим виразом окремої форми здійснення функцій держави. Як елемент правопорядку розглядувана діяльність підрозділів превентивної діяльності виражається у комплекс заходів, які: по-перше, спрямовані на попередження, виявлення та усунення правопорушень, зокрема, порушень прав, свобод та законних інтересів людини та публічних інтересів у цілому; по-друге, узгоджені з вимогами принципів права; по-третє, у силу конституційних вимог, які містяться у ч. 2 ст. 19 Основного Закону України, мають здійснюватися на підставі законодавства, а тому відповідна контрольно-наглядова діяльність ґрунтується на нормах адміністративного законодавства, які визначають межі повноважень підрозділів превентивної діяльності, обставини (підстави, умови), форми, способи (методи) та засоби провадження контрольно-наглядової діяльності.

Крім того, важливо враховувати, що означена діяльність вченими у цілому розуміється в якості однієї (поряд із законодавчою, виконавчою, судовою) з основних форм реалізації функцій держави [15, с. 80, 152], що характеризується особливими рисами, зокрема, внаслідок поєднання рис владного впливу та правозастосування, спрямованих на забезпечення дотримання норм, встановлених державою. У цьому сенсі контрольно-наглядова діяльність зазначених суб'єктів владних повноважень характеризується певною автономією, що виражається у поєднанні контрольних та наглядових заходів, що забезпечують правопорядок через безпосереднє спостереження за поведінкою суб'єктів, а також державно-владний вплив на такі суб'єкти, що має бути пропорційним до ймовірних загроз правопорядку. Отже, контрольно-наглядова діяльність підрозділів превентивної діяльності відрізняється високою соціальною значимістю, адже безпосередньо пов'язана із забезпеченням безпеки суспільства та підтриманням публічного порядку, що є базовими умовами для повноцінної життєдіяльності людини.

2. Контрольно-наглядова діяльність підрозділів превентивної діяльності Національної поліції є адміністративно-правовою діяльністю, що об'єктивується в системі публічного адміністрування України та має державно-владний характер. З цієї особливості розглядуваної діяльності випливає, що вона здійснюється в рамках сфери дії адміністративного права, та на відміну від державно-владної діяльності у сфері правоохорони, що охоплена сферою дії кримінального права (в ній застосовуються кримінально-правові методи впливу, а основна увага приділяється розслідуванню та припиненню правопорушень, які мають відповідний рівень суспільної небезпечності), контрольно-наглядова діяльність, як державно-владна діяльність, охоплена сферою дії адміністративного права (тобто, адміністративно-правова діяльність), дозволяє поліції реагувати на фактори, що сприяють правопорушенням, а також на правопорушення, запобігаючи їм на ранніх стадіях (тобто до моменту, коли фактор, що детермінує протиправне діяння, зумовить правопорушення, а також до того моменту, коли соціально шкідливе діяння набуватиме рис суспільно небезпечного діяння). При цьому державно-владний характер контрольно-наглядової діяльності полягає в наступному: по-перше, означена діяльність забезпечується та гарантується державою, що важливо з огляду на те, що: таким чином не допускається залежність поліції від приватних осіб, громадських організацій тощо; рішення в рамках (і на підставі) контрольно-наглядової діяльності є обов'язковими для виконання і можуть припускати такі заходи, як притягнення порушників до адміністративної відповідальності або містити інші приписи, обов'язкові для виконання; по-друге, у межах цієї діяльності об'єктивуються правомочності підрозділів превентивної діяльності (їх посадових осіб) застосовувати від імені держави владні повноваження для здійснення адміністративно-правового впливу (зокрема примусових заходів) з відповідною метою.

3. Контрольно-наглядова діяльність підрозділів превентивної діяльності Національної поліції переслідує конкретну мету та виконує комплекс завдань. Ученими зазначається, що контрольно-наглядова діяльність у цілому спрямовується на: «забезпечення цілей правового регулювання, досягнення його ефективності» [14, с. 89]; «провадження попередження та виявлення порушень обов'язкових вимог» [16, с. 179]. Відтак, контрольно-наглядова діяльність підрозділів превентивної діяльності узгоджується із метою політики держави у сфері правоохорони, превенції загалом та з метою діяльності Національної поліції України, зокрема, а саме, зводяться до забезпечення умов правопорядку, підтримки безпеки та дотримання прав, свобод, законних

інтересів громадян та публічних інтересів у цілому. Для досягнення цієї мети контрольно-наглядова діяльність зазначених суб'єктів виконує, серед іншого, такі ключові завдання: по-перше, попередження правопорушень шляхом виявлення факторів, що можуть сприяти порушенню закону, та вжиття заходів для їх усунення, а також виявлення правопорушень, що вчиняються і можуть детермінувати вчинення інших протиправних дій; по-друге, збір, аналіз та оцінка інформації щодо об'єкта контролю (нагляду) з приводу відповідності його дій (бездіяльності) та становища обов'язковим вимогам, з якими мають бути погоджені його дії та становище; по-третє, своєчасне виявлення, фіксування порушень законодавства, а також належне проведення їх правової кваліфікації, що дозволяє застосовувати адміністративно-правовий вплив на порушника відповідно до вимог принципів права та норм законодавства; по-четверте, реалізація адміністративно-правових заходів реагування на виявлені факти поведінки, яка відхиляється від норми (зокрема, здійснення запобіжних заходів, притягнення винних осіб до юридичної відповідальності та ін.).

4. Контрольно-наглядова діяльність підрозділів превентивної діяльності Національної поліції охоплює сфери суспільного життя, які окреслюються предметом відання відповідних підрозділів превентивної діяльності. У цьому контексті слід мати на увазі, що предметі відання Нацполіції, аналогічно предмету відання поліції інших європейських правових і демократичних держав зводиться до: по-перше, публічної безпеки; по-друге, цінностей, що охороняються Конституцією України (насамперед, це фундаментальні прав, свободи громадян) [17, с. 22-23]. Охоплення певних сфер суспільного життя контрольно-наглядовою діяльністю підрозділів превентивної діяльності обумовлено не лише потребою у дієвій підтримці правопорядку, але й також важливістю створення державою (також із залученням суб'єктів громадянського суспільства) умов для безпечного та стабільного функціонування суспільства. Слід мати на увазі, що аналізуючи сфери, в яких підрозділи превентивної діяльності реалізують контрольно-наглядову функцію, є найбільш чутливими до порушень законодавства, адже порушення правопорядку в них може призвести до суттєвих негативних наслідків (порушення прав людини, створення факторів, які обумовлюють соціальну небезпеку тощо), а також до соціальної напруги.

5. Контрольно-наглядова діяльність підрозділів превентивної діяльності виконує певні функції. Ключовою функцією контрольно-наглядової діяльності підрозділів превентивної діяльності Нацполіції є превентивна функція, реалізація якої (насамперед, за рахунок своєчасного виявлення факторів, що можуть призвести до порушень, а також внаслідок здійснення профілактичних заходів, спрямованих на мінімізацію чи усунення правопорушень) дозволяє запобігати правопорушенням та забезпечувати сприятливі умови для підтримки стабільності публічного порядку, заснованого на повазі до людської гідності, прав, свобод та законних інтересів людини, а також поваги до інших конституційних цінностей. При цьому важливо розуміти, що превентивна функція є комплексною, і тому охоплює, серед іншого, функції контролю (дозволяє підрозділам превентивної діяльності проводити регулярні перевірки, виявляти відхилення від встановлених норм, фіксувати правопорушення та вживати відповідних заходів) та нагляду (дозволяє здійснювати адміністративно-правові дії, спрямовані на виявлення та фіксування порушень, інших відхилень від норми без прямого втручання у діяльність об'єктів нагляду). Крім того, як функція контролю, так і функція нагляду також є комплексними функціями (зокрема, ученими визнається, що «функція контролю носить узагальнюючий, комплексний характер» [18, с. 229]), що охоплюють, зокрема: охоронну функцію, що полягає у створенні умов, за яких не допускається порушення прав, свобод та законних інтересів громадян, громадського порядку, а також умов, за яких усі суб'єкти права можуть бути задіяні у процесі захисту прав людини та інших конституційних цінностей; мотиваційно-стимулюючу функцію, спрямовану на культивування правової культури серед населення (зниження рівня правового нігілізму насамперед серед верств населення, які характеризуються схильністю до маргінального способу буття соціального буття), формування у громадян глибоких (усвідомлених) переконань у необхідності дотримання нормативно-правових актів, позитивного ставлення до правопорядку та його законномірного розвитку, а також на стимулювання правомірної поведінки (коли мотиваційні заходи вважаються недостатніми); виховну (корекційну) функцію, що посилює дію мотиваційно-стимулюючої функції контрольно-наглядової діяльності підрозділів превентивної діяльності (ця функція цілісно орієнтована на корекцію антисоціальної поведінки в рамках профілактичних бесід, роботи з потенційними правопорушниками та інформування населення про юридичну відповідальність та покарання за порушення норм законодавства); прогностичну функцію, яка дозволяє оцінювати потенційні ризики та планувати превентивні заходи для їх мінімізації, забезпечуючи запобіжний підхід в адміністративно-правовому впливі на об'єкт контролю (нагляду), який є важливою особливістю

контрольно-наглядової діяльності, а також дозволяє накопичувати досвід планування, організації та реалізації контрольно-наглядових заходів; функцію планування, що узгоджується із прогностичною функцією та забезпечує систематичне практичне вираження контрольно-наглядових заходів, передбачуваність контрольно-наглядової діяльності в цілому (це обумовлено тим, що розглядувана функція дозволяє вибудовувати послідовність дій підрозділів превентивної діяльності, визначати пріоритетні завдання та напрямки їх діяльності, оптимізувати використання ними ресурсів, що виділені на забезпечення діяльності підрозділів превентивної діяльності тощо); функцію регулювання, що дозволяє забезпечувати відповідність дій підрозділів превентивної діяльності Нацполіції встановленим нормативам, стандартам та процедурам, що сприяє універсалізації виконання службових обов'язків посадовими особами вказаних підрозділів; забезпечувальну функцію, яка пов'язана зі створенням комплексу належних умов для ефективного виконання поставлених завдань у рамках контролю та нагляду (на практиці виражається у кадровому, матеріально-технічному, інформаційному, освітньому, соціально-правовому та іншому забезпеченні діяльності цих підрозділів та їх посадових осіб); координаційну функцію, що дозволяє організувати взаємодію та координувати взаємодію між різними підрозділами Нацполіції, а також між поліцією та іншими державними органами, органами місцевого самоврядування та суб'єктами громадянського суспільства (колективного та індивідуального характеру) у сфері правоохорони загалом та в частині контролю та нагляду, зокрема (у межах предмета відання Нацполіції загалом та відповідного підрозділу превентивної діяльності, зокрема); інформаційну функцію, що полягає у збиранні, обробці, зберіганні та розповсюдженні даних, які необхідні для виконання контрольно-наглядових завдань, а також для опублікування періодичних звітів про роботу відповідних підрозділів, зокрема, для того, щоб підвищити ефективність внутрішнього та зовнішнього контролю (нагляду) за діяльністю підрозділів превентивної діяльності; інструктивну функцію, яка спрямована на підготовку та підвищення кваліфікації посадових осіб, задіяних у контрольно-наглядовій діяльності.

Висновки. Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що контрольно-наглядова діяльність підрозділів превентивної діяльності Національної поліції характеризується сукупністю унікальних концептуальних рис, які дозволяють її осмислити в якості комплексного адміністративно-правового явища, спрямованого на підтримку правопорядку та забезпечення публічної безпеки. З огляду на ці особливості відповідна діяльність є строго регламентованою чинним законодавством адміністративно-правовою діяльністю Нацполіції, яка здійснюється відповідно до принципів права, що в сукупності забезпечує її правомірність, законність, передбачуваність та сприяє підтриманню правопорядку в Україні, як у сучасній правовій та демократичній країні. Розглядаючи цю діяльність в теоретико-практичному аспекті, перш за все слід брати до уваги той факт, що вона, будучи елементом системи публічного адміністрування у сфері правоохорони, є формою реалізації державних функцій у відповідній сфері, поєднуючи в собі адміністративно-правовий, державно-владний характер, а також, будучи спрямованою на формування (шляхом використання сукупності правових та інших інструментів контролю та нагляду) комплексу умов, за яких можливий правопорядок, як найважливіший чинник належного (гармонійного) співжиття членів суспільства. Отже, ця діяльність має чітко виражену цільову спрямованість, яка включає виконання комплексу завдань, орієнтованих на попередження, виявлення та усунення правопорушень, а також факторів, що детермінують правопорушення або їх трансформацію у злочинну діяльність. Тому для більш ефективного досягнення цієї мети контрольно-наглядова діяльність виконує численні функції, кожна з яких посилює вплив контрольно-наглядових заходів на суспільні відносини та суб'єктів права.

Список використаних джерел

1. Байрачна Т.О. Адміністративно-правові засади контролю за діяльністю Національної гвардії України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2018. 234 с.
2. Григор'єв Д.Д. Поняття та особливості бюджетного контролю в Україні. *Підприємство, господарство і право*. 2018. № 2. С. 124-129.
3. Кайло І.Ю. Сутність та ознаки нагляду і контролю за дотриманням трудового законодавства України. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2019. № 2 (38). С. 101-111. doi:10.33216/2218-5461-2019-38-2-101-111.
4. Мамедов Є.А. Загальнотеоретична характеристика контролю за господарською діяльністю з видобутку та подальшої реалізації нафти та природного газу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2014. № 12, Т. 2. С. 55-57.

5. Музичук О.М. Поняття, призначення та ознаки контролю за діяльністю Національної поліції. *Проблеми сучасної поліцейстики: тези доп. наук.-практ. конф.* (м. Харків, 20 квітня 2022 р.). Харків: ХНУВС, 2022. С. 107-111.
6. Поєдинок В.В. Правове регулювання інвестиційної діяльності: теоретичні проблеми: монографія. Ніжин: Аспект-Поліграф, 2013. 480 с.
7. Синчук В.Л. Ознаки контролю за діяльністю органів прокуратури. *Європейські перспективи*. 2014. № 3. С. 77-80.
8. Шкляр С.В. Щодо визначення сутності поняття контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2017. № 2 (34). С. 90-97.
9. Бондар О.Г. Поняття контрольно-наглядової діяльності як основа дослідження контрольно-наглядової діяльності у сільському господарстві. *Часопис Київського університету права*. 2014. № 1. С. 251-255.
10. Воюцька В.С. Адміністративно-правове забезпечення контрольно-наглядової діяльності за підприємницькою діяльністю в Україні: дис. ... д-ра філос.: 081. Харків, 2024. 260 с.
11. Мачуська І.Б. Адміністративно-правові засади контрольно-наглядової діяльності у сфері надрокористування в Україні: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2021. 431 с.
12. Мельничук С.М. Правові форми реалізації функцій сучасної держави Україна: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2019. 478 с.
13. Пахомов В.В. Адміністративно-правове забезпечення контрольно-наглядової діяльності у сфері земельних відносин: монографія / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. А.М. Куліша. Суми: СумДУ, 2016. 549 с.
14. Тарахонич Т.І. Правові форми діяльності держави як засіб функціонування механізму правового регулювання. *Правова держава*. 2015. Вип. 26. С. 83-93.
15. Варич О.Г. Економічні функції сучасної держави: природа, зміст, тенденції розвитку в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2006. 209 с.
16. Бортник Н.П., Єсімов С.С. Процесуальна діяльність Національної поліції під час реалізації контрольно-наглядової функції. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: *Юридичні науки*. 2020. № 4 (28). С. 177-184. doi:10.23939/law2020.28.177.
17. Боровик А.В., Йовенко І.І. Адміністративно-правові засади діяльності територіальних підрозділів Національної поліції щодо забезпечення реалізації конституційного права на мирні зібрання: монографія. Одеса: Вид-во «Юридика», 2023. 264 с.
18. Пашенко Т.М. Функції контролю професійної підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти. *Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи*: матеріали XI міжнар. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 25-26 листопада 2021 року). Хмельницький: ХНУ, 2021. С. 229-230.